

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիս՝ 6 րուբլի, երեք ամիս՝ 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ 1 ր., նստողի 5 կոպիկի Բաժանորդ գրուած են թիֆլիսեան միմայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցին՝ Թիֆլիս. Редакция «Нор-Дар» Խմբ. Тифлис. Редакция «Нор-Дар»:

Խմբագրութեան բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Փոխարարութիւններն ընդունուած են ամեն իրաւունքով: Յոգատարութիւններն ըստին 2 կ. քիլոմետրի համար կրկնապատկուի:

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1892 ГОДЪ
НА ГАЗЕТУ

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

«девятый годъ изданія»

Въ 1892 г. «Новое Обозрѣніе» будетъ выходить въ Тифлисѣ, какъ и въ прошлые годы, ежедневно, по программѣ газеты литературной, общественной и политической. Условія подписки: съ пересылкою и доставкой: на годъ 10 р., на полгода—6 р., на три мѣсяца—3 р. 50 к., на одинъ мѣсяць—1 р. 50 к. ЗА ГРАНИЦУ: на годъ—17 р., на полгода—9 р., на три мѣсяца—5 р. (Подписка принимается не иначе какъ считая съ перваго числа любого мѣсяца).

Для годовыхъ подписчиковъ какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, допускается разсрочка, на слѣдующихъ условіяхъ: при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р. Подписка и объявленія принимаются:

а) ВЪ ТИФЛИСѢ: въ конторѣ газеты, головнискій проспектъ, домъ Чихачова, № 12.
б) ВЪ ОТДѢЛЕНІЯХЪ КОНТОРЫ:
1) ВЪ БАКУ—при аптекарскомъ магазинѣ И. Г. Чубинова на Михайловской улицѣ, домъ Мирза-Авакова и Карабегова.
2) ВЪ КУТАИСѢ—при книжномъ магазинѣ братьевъ Чиладзе на Тифлисской улицѣ, противъ собора, въ собств. домѣ.
3) ВЪ БАТУМѢ—при книжно-газетномъ агентствѣ М. Николадзе.
в) У АГЕНТОВЪ КОНТОРЫ:
1) ВЪ Г. ШУШѢ—С. О. АНАНИЕВА, на площади Топчана.
2) ВЪ Г. ГОРИ—Ир. И. Рамчишвили.
3) ВЪ ЕЛИЗАВЕТПОЛѢ—Г. А. Альтгаузенъ, при торговлѣ аптекарскими товарами.

Въ отдѣленіяхъ и у агентовъ подписки на объявленія принимаются по редакціоннымъ цѣнамъ безъ всякой надбавки. Иногородные адресуютъ требованія: Въ Тифлисѣ, въ редакцію «Новаго Обозрѣнія».

Лица, подписавшіяся (безъ разсрочки) на годовое изданіе «Новаго Обозрѣнія» 1892 г. въ настоящее время, будутъ безплатно получать газету въ текущемъ году со дня подписки.

Въ газетѣ принимаютъ постоянное участіе: В. Л. Величко, Ветеранъ, Ю. С. Гажбровъ (прозв.), А. Д. Ериповъ, Г. Ф. Майшвили, Н. С. Мансуровъ, М. И. Началовъ, Н. Я. Николадзе, П. А. Опоганичъ (Горесильховъ), И. Ф. Тхоржевскій (Иванъ да-Марія) А. А. Тхоржевская, А. Хакъ-овъ, Ширванзаде, П. М. Якимовъ и др. Кроме того, «Новое Обозр.» имѣетъ постоянныхъ корреспондентовъ во всѣхъ большихъ кавказскихъ городахъ, а также въ Петербургѣ и Москвѣ.

Издатель—В. М. Тумановъ Редакторъ—К. М. Тумановъ

(Ф.) 4—3.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնօրեայ ծրագրէն հետք չմնալով, Զորահանգի օրը թիֆլիսեան Զորահանգի օրը պատահած աղետը թիֆլիսեան Բոնիկի օրը. Բոնիկի օրը. վաղ. վաղ. գրութիւնը. Բոնիկի. Հայոց կոնսուլ. գրութիւնը. Բոնիկի. Թիֆլիսի օրը. առաջնօրեայ պատահածները քաջանանքին. Խմբագրութեան կողմէն. «Նոր-Դար»-ը կաթ. խնդրի վերաբերմամբ. վիճա-կահանութեան տոմսեր. Թուրք. զին-գործի մահը. Խմբագրութեան ստա-ցած գրքեր. Սուրամից:

Հայրենի օսկրայի կարասեաներ. Թիֆլիսեան Թիֆլիսեան. — Նա-մակ Պարսկաստանից. Թաւրիզ. Բաղրամի կան. — Ծրանսկա: Անգլիա:

Հեռագրի ծրագրեր. Յայտարարութիւններ:

ԱԶԴ

Խնդրում ենք մեր այն բաժա-նորդներին, որոնք կամենում են և այս 1892-ին ստանալ «Նոր-Դար»-ը շաապեն բաժանորդ գրուել. առաջին համարը վերադարձնելով խմբագրութիւնն կը դադարեցնէ թերթի առաքումը:

Թիֆլիս, 8 Յունուարի, 1892 թ.

ՋՐՈՐՀՆԵԱՅ ՕՐԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Թիֆլիսի բնակիչները իւրաքան-չիւր տարի առանձին պատրաստու-թեամբ և ուրախութեամբ սպա-սում են ջրօրհնեաց հանդիսին և այդ օրուայ լիշատակը պինդ զրոյն-ւում է իւրաքանչիւր հանգիսա-տեսի մտքում. սերունդէ սե-րունդ պատմուած է թէ այս կա-թողիկոսի, այն Առաջնորդի օրով ինչպէս և ինչ փառքով կատա-րուեցաւ Քրիստոսի մկրտութեան հանդէսը: Այնքան ժողովրդական է

Թիֆլիսում հայոց ջրօրհնեաց հան-դէսը, որ օտարազգիներ, մահմե-դականներ իսկ մեծ բազմու-թեամբ ներկայ են լինում մերայդ փառաւոր հանդիսին:

Բայց այս տարուայ ջրօրհնեաց հանդէսը՝ յունուարի 6-ը անընդի-պիսի մնայ սերունդէ սերունդ Թիֆլիսի բնակիչներին լիշատութեան մէջ:

Դա աղետի և մահուան տխուր և ահաւել հանդէս էր. հազիւ թէ եկեղեցական թափօրը վերադառ-նում էր փայտաշէն կամուրջով, հազիւ թէ ս. Միւռնը, խաչը և խաչվառանփորձ անցան անկարուն և վտանգաւոր կամուրջի վրայով, հազիւ թէ զգեստաւորուած պա-տարագիրը՝ Թեմիս Սրբազան Առաջնորդը հասել էր կամուրջի ծայրը, ահագին և զարհուրելի ու-րտումը գուժեց քաղաքի գլխին եկած աղետը. կամուրջը իւր ա-մենավտանգաւոր տեղում կոտ-րուեցաւ և խուռն ու վազող բազմու-թիւնը ճանձի պէս թափուեցաւ ջրի մէջ... լուսահատ էր վայրկեանը և զարհուրելի:

Առաջին տասը վայրկեանը սար-սափելի շուարման, շփոթութեան վայրենի գոռում, զոչումի, լացի և կոծի վայրկեաններ էին... ալ-նուհետեւ մարդիկ շարժուեցան և սկսեցին օգնել և ազատել խեղ-դուողներին և խեղդուածներին, ջրի երեսին և ջրի առկ մահուան հետ կուռնողներին:

Փայտէ կամուրջը կոտորուել էր ջրի ամենաարագ և վտանգաւոր տեղը, որտեղ արհեստական կերպով գետը

ջրվեժի է փոխած արհեստական թուփերով, որոնց տակը մեծ փոսեր է փորած. այդ փոսերի մէջ, ջրվեժի տակ ընկան հարիւրաւոր մարդիկ, որոնք մի ակնթարթում թաղուե-ցան ջրի և տափառների տակ. ով տակը մնաց խեղդուեցաւ, ում ջուրը առաջ քշեց խաղի կամ ի-րենք կարողացան սողալ գնալ, ա-զատող ձեռքեր գրանց կիսամեռ հանեցին ջրից: Դրութիւնը իւրա-քանչիւր վայրկեան աւելի ծանրա-նում էր գետի ջուրի աւելանալով:

Ամեն տեղ լաց ու կոծ, ամեն կողմ լուսահատութիւն. հայրը ու-րտում է որդուն, մայրը որդեկան, կինը ամուսնուն, եղբայրը եղբոր ամենքն էլ հարցնելու մի ցառ ու-նին, ամենքն էլ հարցնում են, բայց ոչ ոք ոչինչ չէ պատասխա-նում, ոչինչ կարող չէ ասել:

Անկարելի է նկարագրել այն ա-մենքն ինչ որ աչքով տեսնաք և ինչ որ լսեցինք, այն ամենք, որ մեր առաջ մի հինգ—տասը վայր-կեանում կատարուեցաւ:

Ճշմարիտ է լեռն էկան նաւակ-ներ, եկան և հրդեհաշէջների խուժ-բը, բայց գրանք դիպիներ բռնելու և ջրից ցամաք հանելու պաշտօն կատարեցին: Բայց ցառող, գոռա-ցող, հանդիսատես և քաջութեամբ զոհուող ամբողջ Թիֆլիսի հա-մար այդ աղետալ ժամին ամենքը բացակայում էին, մի քանի բը-ժիշկներ միայն ցամաքի վրայ ձը-գած, գրեթէ մեռած, մարդկանց աշխատում էին կենդանացնել:

Ընթերցողը կը կարգաւ ալը ա-ղետի մատին ստորեւ աւելի ման-րաման տեղեկութիւններ կը կար-գալ քաղաքային վարչութեան և հոգեւոր կառավարութեան այդ մո-սին մեզ ուղարկած բացատրու-թիւնները...

Ի հարկէ իւրաքանչիւր կողմը աշխատում է միւս կողմի վրայ ձգել տեղի ունեցած ալը աղետի պատասխանատուութիւնը:

Ուրիշ բան էլ մենք չենք սպա-սել. հոգեւոր կառավարութիւնը մե-ղաւոր չէ, քաղաքային վարչու-թիւնը անմեղ գառն է, ինժեներ-ներն հօ ալըտեղ գործ չունին, կամուրջ շինողն էլ և կամուրջի համար փայտեղէն մատակարարողը նոյնպէս մեղաւոր չէ, ինչպէս և ոտիկանութիւնը, իսկ հանդիսին մասնակցող ամբողջ հօ բոլորովին անմեղ է:

Բոլորն էլ անմեղ են, եթէ իւ-րաքանչիւրին առանձին առանձին հարցնեն—հապա ռվ է մեղաւորը:

Ջարմանալի է, որ առանց քա-ղաքային վարչութեան և ոտիկա-նութեան թողութեան ոչ մէկ հաւի բուն էլ կարելի չէ սեպհա-կան տան մէջ շինել, իսկ մէկ ա-

միս է, սովորական կարգով, վան-մի բազից սկսած մինչև Չուգու-րէթի մօտ Մաղաթեան կղզու վրայով երկար ու ձիգ տախտակէ կամուրջ են շինում և ոչ ոք չէ հետաքրքրուած մի աչքի անցնելու թէ այդ կամուրջը ամուր է, թէ ոչ:

Ջարմանալի չէ, որ Միքայէլեան քարէ, ամուր և մեծ կամուրջից երկիւղ են կրում, թէ մի գուցէ քանդուի, ստիպում են, որ կառ-քերը կամաց քշուին, իսկ փայտէ մի չնչին կամուրջի վրայ թողնում են որ հազարաւոր մարդիկ միան-գամից անցնեն:

Աղետից լեռն մենք ամենքս էլ շատ խելօք ենք և ամեն բան զիտենք, տեսնում ենք, որ փայտէ կամուրջը շատ անպէտք է, տես-նում ենք, որ այդ կամուրջով ոչ թէ հազարաւոր, ալ և հարիւր մարդ կարող չէ անվտանգ անցնել:

Երևի այդ մասին բացուած քննութիւնը գործը աւելի կը պարզէ, բայց հաստատն այն է, որ այդտեղ ամենքն էլ մեղաւոր են, այդտեղ մեղաւոր են արեւելեան այն անտարբերութիւնը և անհո-գութիւնը դէպի մեր պարտաւո-րութիւնները, որ լատուկ է մեր ժողովրդին և նրա մէջ պաշտօն վարող անձերին:

Արդէն Մատաթեան կղզու վրայ ջրօրհնեաց հանդիսի համար շի-նուող ժամանակաւոր կամուրջը ունի իւր անցեալը, իւր պատմու-թիւնը: Նախկին տաշնորդների օրով էլ կտորուել է այդ կամուր-ջը, բայց ջրի պակասութեան կամ սառուցի պատճառով ոչ ոք չէ խեղդուել, մի քանի տարի առաջ կը կատարուէր մեզ այսքան վըշ-տացնող աղետը, եթէ ամբողջ լեռ չը մղուէր:

Կամուրջը արդէն խախտու չէնք էր, ջուրը լանկարծ սկսել էր վարարուել, անպիտան քամի էլ բարձրացել, այդ ամենը բաւական չէր, կամուրջի հենց վտանգաւոր տեղում թող են տալիս լանկարծ և միանգամից հարիւրաւոր մար-դիկ սեղմուին. կամուրջը չը սլիտի կարողանար այդ ծանրութեանը և ճնշմանը դիմանալ և նա կոտ-րուեցաւ: Այս ամենը պէտք է քաղաքային վարչութիւնը, ոտի-կանութիւնը ի նկատի առնէին և տեսնէին, բայց զժողովրդարար ամենքն էլ ամեն բան լաւ տե-սան—բեր ամեն բան վերջա-ցած էր:

ՋՐՈՐՀՆԵԱՅ ՕՐԸ ՊԱՏԱՀԱՍԹ ԱՂԵՏԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ.

Յունուարի 6-ը մի վերին աստի-ճանի աղետալ օր լուսացաւ Թիֆլիսի բնակիչներին համար: Ամբողջ քաղաքի

աչքն առաջ, Ջրօրհնէքի փառահեղ հանդիսի ժամանակ, մի դարհուրելի զժրատուութիւն պատահեց, որ եր-կար տարեներ լծարմ կը մնայ տես-նողի լիշատութեան մէջ: Այդ օրը պա-տահած աղետը իւր գոչ տարած մարդկանց լծով կարելի է լծաու-րոններ պարուելու, երկաթուղիների գը-նացքների խորտակուելու սարսափելի աղետներէ հետ մի կարգում գտնել:

Յունուարի 6-ին, երկուշաբթի օրը, թէև քամի էր վառւած, բայց եղանակը չորային էր և, նախընթաց տարիների հետ համեմատած, տաք. Այդ էր պատճառը, որ այս տարի համեմա-տաբար խիստ շատ ժողովուրդ էր դուռ եկել անդիսի: Ջրօրհնէքի հան-դիսին ներկայ լինելու: Ամբողջ վանքի աւագ եկեղեցին, գաւլիթը, ամբողջ ընդարձակ Մաղաթեան կղզին, Վուր գետի յորդանանին հանդիպակաց տվր, աներկ պատշգամբները, լուսամուտնե-րը, կառուները, մի խօսքով ամեն մի բարձրամակ ուղի, որտեղից կարե-լի էր հանդէսը դիտել, լցուած էր ան-թիւ ժողովուրդով:

Ժամը 12-ին մօտ սովորական կար-գով և չքով վանքի աւագ եկեղեցուց դուռ եկաւ եկեղեցական հանդէսը, որին հետեւում էին լծմիս սրբազան սուաջնորդն և քաղաքագլուխը: Այդ ու ձախ կանգնած խուռն բազմու-թեան մեջով, ուր ոտիկանութիւնը (որ է դէպ է ասել շատ փառալծի էր) հազիւ կարողանում էր կարգ պահա-նել, փառահեղ հանդէսն անցաւ ե-կեղեցու բազից մինչև Մաղաթեան կղզին յատկապէս ջրօրհնէքի հանդիսի համար շինուած սովորական փայտի կամուրջով մօտ 30-40 ստոճէ երկայ-նութեամբ և 4—5 ստոճէ լայնու-թեամբ և դիմեց դէպի գետի տվր շի-նած յորդանանը, որի առաջ, աջ ու ձախ երկար շարքով կանգնած էին քաղաքիս բոլոր համարաների դրօշակալներն իրենց դրօշակներով: Գետնի հենց այդ օրը վարարել էր և հետզհետէ վարարում էր, այնպէս որ ջուրն արդէն սկսել էր անցնել յորդանանի տախտակա-մածի վրայով:

Մկրտութեան կարգը վերջացաւ, գետը լցուեց յորդանանով, անթիւ լծալիկաններ օսկեցին շարժուել հան-դիսատեսներին վրայ օրհնուած ջուժ օրսկելով: Եկեղեցական հազար և նրա ետեւից խուռն բազմութիւնը նոյն կարգով ետ դարձաւ դէպի եկեղեցին: Ինչպէս եկեղեցուց դէպի յորդանան, նոյնպէս և յորդանանից դէպի եկեղեցի գնալիս, ոտիկանութիւնը կամընկ վրայ իրար վրայ լծալիկ ժողովուրդի առաջ սովորաբար փակեց ճանապարհ-հը, որպէս զի հոգեւորական դասն ան-վտանգ անցնի կամընկ վրայով: Վեր-ջինս հենց նոր կամընկ օրը էր կոխել վանքի բազը, երբ մի քանի հոգի ոտի-կանները այդ և չկարողացան դիմանալ ամբողջ ճնշմանը: Հազարաւոր հոգուց բաղիւսցած և խիտ առ խիտ կառ-մարկը ճնցն ոտիկանական պաշ-տօնականեցից կազմած շղթան և կա-ստպած սղիքի նման առաջ վազեց:

Յանկարծ մի սարսափելի ճալթուն և զրգուց լուեց:

Ամենավտան տեղում մօտ 4—5 սա-ժէն երկարութեամբ կտորուեց կա-մուրջը և այդքան տարածութեան վրայ իրար սեղմուած բազմութիւնը, մօտաւորապէս 300 հոգուց բաղիւսցած,

Օրերը Պատկանեցին ձայնը սուր-
բանս է (կորոտուրը), ունի պարզ ար-
ժանահայեցիկ և ուժեղ կրթութիւնը և
բաւական լաւ մշակուած է: Եւս ևս
ստորում է Կոստանուպոլիս, եւս սկզբնա-
կան երաժշտական կրթութիւնը ստա-
յել է Պետերբուրգի կոնսերւատորիա-
յան:

Օր. Կեանքեանցի ձայնը լծող է,
նա մասնաւոր վերին ընդհատում,
բայց զուգակցութիւն է և բաւական մշա-
կուած, լծէ և չիւրան անտրոյ է Օր.
Կեանքեանցը ունի բնական ձերք և
բաժնուածութիւն մէջ և լաւ կրթութիւն, որ
յարգելի օրինակը շարունակէր իւր և
բաժնուած կրթութիւնը:

Մնացեալները ձայնը մի օրեր ան
զամ, ելծէ դէպք եղաւ, կրթութիւն, այն
պատճառով, որ զբաղեցնէր շարունակ
լսել, իսկ մի քանիսն ձայնը դեռ ևս
անմշակ է և նոր են սկսում:

Ն Ե Բ Ե Դ Ն Ո Ր

ԵՐԵՎԱՆԻ ԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱԽԱԿ ՊԱՐԱԿԱՍԱՆԻՅ

ԹԵՂԵՆ, 12/24 դեկ. 1891 թիւ.—
Ներկայումս այնպիսի իրարանցում է
ընկել միշտ քննած և լծման, քաղա-
քական աշխարհի մտայնութեան պար-
սկները մէջ, որ մինչև անգամ ևս
պարզ օրինակները լսելու ևս պարզ
դէպք իրեն:

Յայտնի է, որ վեհապետ Շահը իւր
վերջին դէպք՝ Ներսիս կատարած ուղե-
ւորութեան ժամանակ, Լոնդոն հաս-
նելուց յետոյ, անգլիացի պարզեց հա-
յապետի դեպքան Միքայիլ Միքայիլ-
միքայիլ, պարսկական ծխախոտի մե-
նախաճառման արտադրութիւնը ինդի-
ցիան նրանցիւ: Նորին մեծութիւնը հաճեց
յարգել անգլիացիներին ինդիցիան և
այդ մենաշնորհումը սուրեց նրանց:

Միտախոտ (Regio) ընկերութեան
ներկայացուցչը սոյն տարւոյ սկզբին
եկա Ռեզան և սկսեց գործել: Նախ
նա մարդիկ ցրուեց Պարսկաստանի բո-
լոր, այն կողմերը, որտեղից արտա-
շահում էին ծխախոտի և ամեն տեղ
խոտի արգելեց, որ ոչ ոք իրաւունք
չունենայ ոչ վարելու և ոչ ծախելու
ծխախոտը, և ելծէ ինքն էլ ունենայ
ծխախոտ՝ պիտի ծախէ Regio-ի ընկե-
րութեանը: Այդպէս այդ ընկերութիւնն
առաջ էր տանում իւր գործունէու-
թիւնը, մինչև որ վերջերքս սկսեց քա-
ղաքումս գտնուած ծխախոտի խանութ-
ները փակել սոյն և ծխախոտն ինքը
գնել:

Ձնայելով որ այդ ընկերութիւնը
գործը չհիմնովին էր սկսել, աշուստե-
նայիւ ժողովուրդը միտ հակառակ
էր նրան, և վերջերքս ցոյց տուեց իւր
վերջին ընդդիմադրութիւնը:

Նրկու ամիս առաջ Ռեզանում պար-
սիկ կրօնաւորները մի խումբ պար-
սիկներէ հետ մի աղերսագիր ուղղեցին
իրենց կրօնապետին, որ նստում է
Նաջաֆ *): քաղաքում: Այդ աղերսա-
գրի բովանդակութիւնն այս է:

«Նոր որ անդէլացին այսուհետեւ պի-
տի վաճառել մեր ծխախոտը, մեզ այլ
ևս ինչ է մնում անել, քանի որ
(ժամբարձն), Պարսկաստանի կիսա-
կան անհրաժեշտութիւնները մէկը
լինելով՝ եւրոպացի պիտի հաշիւ **):
անէ այդ »:

Պարսից կրօնապետը հրամայում է
պարսիկներին չծխել և ծխելը հրա-
մ է կոչում: **)

*) Նաջաֆ քաղաքը գտնուած է
Թեհրանից 200 վերստ հեռավորու-
թեան վրայ, որտեղ նստում են
պարսից կրօնապետները:

**) Նաջաֆ անիւ նշանակում է՝ պղ-
ծել, կեղտոտել: Պարսիկները մէջ քը-
րազան պարսկականութիւն է՝ ալլա-
գիններ ձեռքից ոչ մի բան չառնել և
չուտել, որովհետեւ, նրանց օրէնքով,
ալլագին իւր հպարտութեամբ կա-

նրա հրամանը արձագանգ գտաւ
Թեհրանում: Պարսիկ մոնեախոտներն
սկսեցին ամբողջ քաղաքում տարածել
այդ հրամանը: Արձաատնելու գրա-
նուած նարգիլները (ղալան) ջար-
գուելու արին և արգելեցին, որ ոչ
ոք իրաւունք չպիտի ունենայ ծխելու:
Այժմ դուրսը ոչ ոք չի համարձակու-
մ ծխել: Այսպիսի արտաքոյ կարգի հրա-
մանի իրագործումը եւրոպացին չէր էլ
երազում, ինչպէս ինքն է խոստովա-
նում:

Regio-ի ընկերութիւնը վեհ. Շահից
լսելից, որ պարսիկներին արգելէ
չընդունել կրօնապետի այդ հրամանը,
սակայն գրգռուած ամբողջ իւր սկսել
խնդիրքը չէր ուղղում լսել: Նորին մե-
ծութիւնը վճռեց առեկը ընկերու-
թեան վրասը, որ վերջինս ունեցել է
Պարսկաստանում:

Սակայն շատ սխալուել է Regio-ի
ընկերութիւնը ծխախոտի մենաշնորհը
ես տարով, որովհետեւ պարսիկ կրօնա-
պետի տարօրինակ արգելումն երկար
չէր կարող տեւել: Ի վերջոյ բոլորն էլ
պիտի ծխէին: Դրան ապացոյց է այն,
որ բոլորն էլ ծխում են, լծէ ծառուկ
տեղերում, իսկ այժմ կամաց կամաց
սկսում են և դուրսը ծխել: Բացի դը-
րանից, ծխախոտը պարսիկ ամենակա-
րէւոր պէտքերից մէկն է և նա հա-
մարեա կարող չէ առանց ծխախոտի
տալի:

Յաւալով պէտք է լինէր, որ Regio-ի
ընկերութեան անդադրութեան մէջ
մի հարուած գնալու է նաև հայ պա-
տաններին, որոնցից մեծ լծում այդ
ընկերութեան մէջ ծառայում և լա-
ւօնելի էին տառնում:

Հայ վարդապետ Մ. Փառապետին
Սալմաստում սպանուելու լուրը «Նոր-
Իսրայիլ»-ում իւր ժամանակին գրուած
էր: Այդ ժամանակները դարձեալ յոյն
տեղում սպանեցին մի կաթոլիկ հայ
վարդապետի, որի մասին դեռ ևս ստոյգ
անդեկութիւններ չունինք: Սակայն կա-
թոլիկները այդ բանը վերաբերում են
հայերին: Արդէն 4 ամիս է, որ մի
հայ կաթոլիկ վարդապետ եկել է
Թեհրան գաւա քանելու այդ գործի հա-
մար:

Սոյն վարդապետի հետ եկել են և
մի քանի հայեր (նոր կաթոլիկացիներ),
նրա համերաշխ վկաններ, որպէս զի
ատեանում իրենք վկային լծէ հայերն
են սպանել կաթոլիկ վարդապետին:

Այդ վարդապետը մի բողոքել է հա-
տարակել սպանման հանգամանքներին
մասին: Այդ բողոքելի մէջ երևում
է եղուկա կաթոլիկ չորքը գրադար-
անելու, սուտ տեղու, որի բողոք գործ
է գրուած հայերին մեղադրելու հա-
մար: Բողոքելի մէջ յարձակում են
պարսից, ռուսաց կառավարութիւննե-
րի վրայ, ապօրինաբար գնալու են
Թաւրիզի լծմանալ տառնողը՝ Երբա-
զան Սահիբանոս կաթոլիկոսին, որ-
ովպէս լծէ նրա դատարանութեամբ է,
որ կաթոլիկ վարդապետին սպանել
են: Իսկ որ նրանց դատը չէ ընդունում
պարսից ատեանում (Թաւրիզում), դրա
համար ասում են լծէ պարսից կառա-
վարութիւնը կաշառուած է:

Մի խօսքով այս բողոքելի մէջ եղու-
տականութիւնը իւր գազաւթանիքն
է հասած:

Ինչպէս լսում ենք կառավարութիւ-
նից մարդ է նշանակուած, որ գը-
նայ Սալմաստ և այդ գործը քննէ:

ըող է ամեն բան պղծել: Չնայելով որ
այդ օրէնքը օրըստօրէն իւր նշանա-
կութիւնը կորցնում է, այսուամենայ-
նիւ կրօնաւորները մէջ դեռ ևս ան-
խախտելի է մնացել:

**) Հրաժ կոչում են բոլոր այն
բաները, որ կրօնով արգելուած է
պարսիկներին անել: Գործընտրել գրա-
նը պարսիկներին արգելում է գինի, օղի
խմել և այլն: Կրօնապետը ծխելն էլ
սրանց շարքումն է անցկացրել:

այդտեղ ևս եղուկաներն իրենց անե-
րաւութիւնները գործողութեան են հայե-
րին մեղադրելու համար:

Այդ վարդապետի հետ եկած հայերն
ևս ամեն կերպ կաթոլիկներին պաշա-
տանում են և նրանց մշտապարտա-
տելու փորձերն են:

Դրանց մէջ կայ մէկը Օրերեան
ազատուելով, որ երկար տարիներ ա-
նուցում է արեւ Փաւրկոյում:—
այժմ 40 տարեկան հասակում կրօնա-
պետ է եղել և մեղադրուած է իւր հա-
մադրալիներին և պաշտպանում կա-
թոլիկներին:

Կ. Կ.

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ՖԻՆԱՆՍԱ. Պարսիկ մամուլը քն-
նում է Նեղիստի խնդիր Ռեֆիկ վա-
չալի մահուան հետեւանքները. Jour-
nal des Debats-ը երկու է կրում,
որ Արքայիցին պէս մի երեստարակ
խնդիր հրատարակուելը Անգլիայից հա-
մար այն ներքին վտանգները մէկը
կարող է լինել, որոնցից նա միշտ օ-
գուտ է քաղում Նեղիստի գրաման
ժամանակակիցոյն երկարացնելու և
այս անգամ էլ Անգլիան օգուտ կը
քաղէ դէպքից, որպէս զի աւելի դա-
նդեցնէ իւր պարտաւորութիւնները
կատարումը Նեղիստի գրաման վի-
րաբերմամբ:

Նոյն կարծիքն է բաշխում Անգ-
լիայի վերաբերմամբ Նախ. «Siècle»-ը
«Goulois»-ի կարծիքով, Ռեֆիկի մա-
հուան ամենախոստեղաւոր հետեւանքը
կարող է Անգլիայի դէպք Ռեֆիկին
ունեցած յարաբերութիւններին վտի-
տութիւնը լինել: Անգլիան կարող է
լծկացանել կամ ամբարանդել Նեղի-
ստը սուլթանի հետ կապող կապերը:
Կասկածելու առիթը չկայ, որ սուլ-
թանը մարկիզ Մուրելիին մեծ գե-
ղումներ կանէ, ելծէ վերջինս վերա-
դարձնէ նրան իւր Նեղիստի մէջ
կորցրած իշխանութեան մասը: Ամեն-
քին չափան է այն ջանքերը, որոն-
ցով Անգլիան աշխատում է միտցնել
բաղնիստի պետութիւնները, մասնա-
ւորապէս Ռեֆիկին, եւս պետական գաշ-
նակցութեան հետ Ռեֆիկի մահուամբ
Անգլիան առիթ կունենայ մի քանի
զինուորների դնով սուլթանին եւս պե-
տական դաշնակցութեան կողմը գրա-
ւել: Հինգ այդ բանումն էլ գտնուած է
վտանգը:

«Temps»-ը և միւս քաղաքները նոյն-
պէս լծկաշառուութեամբ են վերա-
բերում դէպք Անգլիան, սակայն, բնդ
նմին մի քանիսը յոյ են տաւում լծէ
սուլթանը չի խաբուել անգլիացիներին
և կարող է օգուտ քաղել այդ դէպքից,
որպէս զի ծառայած լինի համայն եւ-
րոպական շահերին, որոնք իւր լծէ
համապատասխանում են Ռեֆիկի օն-
հայան շահերին:

ԱՆԴՆԱԿ. Նեղիստական խնդիրը
քննելով, միմայն մի լրագրի, Daily
News-ը կարծիք է յայտնում, որ այդ
խնդրում Անգլիան և Ֆրանսիան կա-
րող են համաձայնութիւն կայացնել:
«Times»-ը միւսում է այն միւսքը, լծէ
կարելի է Նեղիստը կառավարել եւ-
րոպական պետութիւններից կայմաճ
պատգամաւորներով: Իրկիսի վերա-
հալուութիւնը նոյնպէս միայն պատե-
րազմ կարող է ձաղել:

Ռեֆիկի գործ. ստացած տեղե-
կութիւնները երևում է, որ Ռեֆիկի
վաչալի մահը բողոքելն չէ փոխելու
քաղաքական գրութիւնը: Դործերն այն-
տեղ նոյն կարգով առաջ կը գնան,
ինչպէս գնում էին մինչև Արքա-
յիցին խնդիր նշանակուելը:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 4 յունիս. —
Պետական կառուածներն մինչեւստու-

թիւնը օրինական կարգով հաստատու-
թիւն է տուել 1880 թուի մայիսի
13-ին օրէնքի լրացման ծրագրեր հա-
նարգիւնարեւոյնների ստորերկրեայ աշ-
խատանքները մասին Մահմանում է,
որ այդպիսի աշխատանքներն այսու-
հետեւ պէտք է վարեն տեխնիկական
յայտնի պատրաստութիւն ունեցող
անձեր, իսկ Բնդվիստեան երկրում,
բացի դրանից, աշխատանքներ վա-
րողները պէտք է լինեն ռուսաց հպա-
տակները: Բնդ սմին հանգստին վա-
րութիւններն իրաւունք է տրուած
վտանգաւոր համարուող մշակումներ
վերաբերմամբ առանձին օրոշումներ
հրատարակել, իսկ մինչեւստուլթեան
իրաւունք է տրուած ամենից աւելի
վտանգաւոր մշակումներ վրայ հա-
նարգիւն վերահսկիչներ նշանակել: Օգ-
տակար է ճանաչուած նոյնպէս օրէնքը
վաճառքներն համար պատասխանա-
տութիւնը խոստացնել: Մտադրու-
թիւն կայ այդ օրէնքը պարտաւոր
կացուցանել հրատարակելուց մի տա-
րի յետոյ, իսկ Լեհաստանի համար
չինգ տարուց յետոյ:

Կարենի հերցոգն մահուան առթիւ
ռուսաց Բարձրագոյն Պալատում երեք
շարքով սուգ է նշանակուած:

Աթոք լոյս տեսաւ «Юридическая
Газета»-ի առաջին համարը:—
«Journal de St. Petersburg»-ը ա-
սում է. Ռուսաց կայսերական Պալատը
սրտով մասնակցում է այն վշտին,
որ համայն է անգլիական արքա-
յական տունը, որի հետ նա կապուած
է ազգակցական և անկեղծ բարեկա-
մութեան կապերով:

Դեկտեմբերի 30-ին և 31-ին ա-
ռանձին մասնաժողովն ստացել է ա-
ւելի քան 30,000 ռ. նուերատու-
թիւններ:

ԼՈՆԴՈՆ. Ուէլլուլից հեռագրում
են, որ այնտեղի ռաւիկանական դա-
տարանին ներկայացրած են 6 մեղա-
դրուած, դրանց փրկում Կելես և Կոշ-
կիկար Բարտոլա Ֆրանսիացիները, ո-
րոնք մեղադրուած են օրէնքով արգե-
լուած ուղղութիւնի նկիւնը պահելու
համար: Ուէլլուլի գլխաւոր կրօնապետը
արձանագրել է սոցիալիստների ժողո-
վարանում աղած խուզարկութիւնը
ժողովարանում գտնուած են ռուսերի
կարգապահներ, լծկեր, որոնց վրայ
Ֆրանսիայի լեզուով գրուած են ռուս-
երէ պատրաստուել եղանակները,
Կելեսի ձեռքով գրուած մի պրոկլա-
մացիա, որով ռուսերը և զինամիտներ
են առաջարկում հասարակայն լեզու-
փոխութիւնները համար և հրահանգ-
ներ հասարակական շինութիւնները
ցնդելու համար: Դատաւարն առա-
ջարկեց յետագիւ զատական քննու-
թիւնը նրա համար, որ օտարականու-
թեանը միջոց տրուի տեղեկութիւններ
հաւաքելու այս գործի հետ կապուած
և Անգլիայում բաւական տարածուած
գաւաղութեան մասին: Քննութիւնը
յետագիւ կ'աւարտուի: Դատարանը հրաժա-
րուեց մեղադրականներին գրաւակնով
ազատ լծողներուց:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 5 յունիս. — ՕՏՐԱՃՈ-
ՅՈՅ ՕԾՅՈՅՈՒՆԻ-ն հերքում է լրագրենե-
րի մէջ հաղորդած այն լուրը, լծէ Քի-
նանստական մինչեւստուլթեան պետա-
կան խորհրդին ծրագրել է առաջարկել
րանձնորեն իւր քաճար պետական դը-
րամարկը չհանելու: Մի ժամանակ
մտադրութիւն կար այդ խնդիր ֆի-
նանսական մինչեւստուլթեան քննու-
թեան առաջարկել, բայց Գերմանիա-
յում մացաւ պետական ապահովու-
թեան քննութիւնը Ֆրանսիայում բացա-
յալանքին, որ պետական զանձարունը
կարող չէ զմանալ բանաւորների պե-
տական ապահովութեան համար լի-
նեղք ծախքերին:

ԲԵՐԼԻՆ. Ռաւիստագին օրէնք է

առաջարկուած արբեցութեան դէմ
կառուել մասին:

ԿԱԼԻՐ. — Այսօր առաւօտեան խե-
ղիւր Ալեքսանդրովում ալ իջու, Ժա-
մը 10-ին ուղեւորուեց Վաշինգ և ուղ-
ղակի գնաց Ալգիլին պալատը, որի ա-
ռաջ, բաղմամբ իւր օրիկի ներկայու-
թեանը, կարողացուեց սուլթանի ֆի-
մանը Արքայ փառային խնդր յայտա-
րարելու մասին: Բնդ սմին ներկայ էին
քաղաքական ներկայացուցիչները, մի-
նչստուր և ծառայող անձեր:

ՊԱՐԻՉ. — Այսօր-Ֆայլեր պատգամա-
ւորների ժողովին միջոցաւորած առաջար-
կեց որով ստացիկայիններն պատաու-
թիւն է տրուած յայտնի պայմաններով,
բայց կանոնաւորում է նրա շարժա-
կան և անշարժ կապերը: Աստուցի-
ցիկները, որոնց անդամները օտարե-
կացիներ էլ են, կարող են փակուել
հրաւիրակով:

Տանձերեց ստացուած տեղեկութիւն-
ները երևում է, որ Ֆեցից այնտեղ
են գնացել չորս ձեռաւորներ, ձեռա-
ներին հրաման ունենալով Տանձերի
նաշանագրութեան սուլթանի մօտ տու-
նելու: Սուլթանի ազգական վճիռ չնոր-
չիւ զրուցութիւնը յաւացել է:

ԿԱԼԻՐ. — Երկէկ առաւօտեան նաշան.
գաղտնի ընդունարանում խնդրատու-
ները մէկը, Կոչուրիկներ, խնդրը
տալով, նաշանագրութեան վրայ տարձա-
նակ արձակել և վերադարձնելու համար
ձեռքը: Գնդակը մնաց փափուկ մօտ
մէջը: Կոչուրիկները դարձեալ եր-
կու անգամ արձակել՝ մի անգամ փո-
րին, որին ոչ մի վնաս չուրեց, գըն-
դակը դիպու սիրտուկի կոճակին, իսկ
երկրորդ անգամ արձակելիս գնդակին
անցաւ մօտովը: Վերադարձին օգնելու
համար անմիջապէս հաստ պրոֆեսոր-
անդամաշատ Լեօպոլդ: Կոչուրիկները
ձերբակալուած է և յանձնուած է ա-
ռանձին-կարեւոր գործերը պատաւորի
քննութեանը:

ՎԻԵՆՆԱ. — Politische Korrespon-
denz-ի ստացած տեղեկութիւնները
երևում է, որ արտաքին գործերի մի-
նիստրութիւնը միւս մի քանի մինիս-
տրութիւնների հետ միասին Բեղլա-
գում առաջարկ է արել բուլղար գաղ-
թականներին գործունէութեան առ-
թիւ: Այդ առաջարկին սերբիական
կառավարութիւնը պատասխանել է լծէ
ինքը հետու է բուլղար գաղթականնե-
րին լրակալուելու մօքը և մինչև ան-
գամ անդապաղ կարտաքէ նրանց Սեր-
բիայից, ելծէ առաջացնել կը ներկա-
յացնեն նրանց խոփարար գործունէու-
թեան մասին: Բնդ սմին Politische
Korrespondenz-ը փնտում է այն լուրի
դէմ, լծէ բուլղարական կառավարու-
թիւնը եւս պետական գաշնակցու-
թեան ուղղութիւնն է հրաւիրել
Սերբիայում ապրող բուլղար գաղթա-
կաններին վրայ:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 6 յունիս. — Վաղիկի
և Ուէլլուլի Ալեքսանդրովից Մեծ Իշ-
խանները մինչեւստուլթեան օրովն ան-
գամ են նշանակուած:

ՎԻԵՆՆԱ. — Իրջհերցոգը Կարլ Սալ-
վատորը, կարելի փեսան, կէս օրից
յետոյ վախճանուեց ինֆլուէնցայից:

ՊԱՐԻՉ. — Պատգամաւորների ժողո-
վում Մարտիկում կատարուող յուզում-
ների մասին եղած հարցին Ռեթոն
պատասխանեց, որ մի քանի պետու-
թիւններն իրենք են ուղարկել Տան-
ժերի ջրերը և Ֆրանսիայի ներկայա-
ցուցչին հրամայուած է ալ իջեցնել
Ֆրանսիական զինուորներին այն դէպ-
քերում, ելծէ եւրոպացիներին վտանգ
սպառնայ կամ այն դէպքում, ելծէ
ուրիշ օտարերկրեայ պետութիւնների
զօրքերն ալ իջեցնեն: Ռեթոն, սա-
կայն յոյ ունի, որ յետով կարգը կը
վերականգնի և նաւերին միջոց է
տրուած հեռանալ Տանձերի ջրերից:
Ծափահարութիւնները Միջնադէպը վեր-
ջացած է:

